

บทที่ 9

สารัตถะของเรื่องสั้น

ความนำ

ผลงานทางบันเทิงคดีมีอยู่มากมาย หากตั้งข้อสังเกตให้ดีจะพบว่า มีผลงานจำนวนหนึ่งกลับไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร แต่ก็มีผลงานอยู่มากเช่นกันที่เป็นที่สนใจ บางเรื่องมีคนนำมาใช้ในการศึกษาถึงขั้นจัดอยู่ในหลักสูตรที่ต้องศึกษาค้นคว้าหรือการวิจัยในระดับต่าง ๆ ตลอดจนได้รับการอ้างอิงทั้งในศาสตร์แขนงเดียวกันและต่างแขนง สิ่งหนึ่งที่มีส่วนทำให้เกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ได้ นั่นก็คือสารัตถะที่มีอยู่ในเรื่องสั้นนั่นเอง สารัตถะของเรื่องเป็นสารและข้อความที่นักประพันธ์ต้องการสื่อโดยการถ่ายทอดผ่านเรื่องสั้นตั้งแต่ต้นจนจบ ผู้อ่านไม่รู้สึกรู้หาว่าเนื้อหาที่กำลังอ่านอยู่เป็นการแจ้งเตือนหรือให้ข้อคิดบางอย่างแบบตรง ๆ พฤติกรรมอุปนิสัย การกระทำข้อขัดแย้ง การเผชิญกับปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครในเรื่อง สร้างความบันเทิงให้กับผู้อ่านได้รู้สึกสนุกไปกับเรื่องราวที่ดำเนินไป ท้ายที่สุดแล้วเมื่อเรื่องราวจบลงผู้อ่านมักจะได้อารัตถะอะไรบางอย่างจากเรื่องสั้นเหล่านั้นอย่างไม่รู้ตัว

ความหมายของสารัตถะของเรื่องสั้น

สารัตถะของเรื่องสั้น เรียกว่า “theme” สำหรับในภาษาไทยมีคำเรียกอยู่หลายแบบด้วยกัน อย่างเช่น แก่นของเรื่อง ข้อคิดเรื่อง หรือแนวคิดหลักของเรื่อง หรือสารัตถะของเรื่อง (ชูทิพย์ เลหาวิเศษ, 2558 : 42; กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2543 : 107; Griffith, 1990 : 52-55) และสิ่งที่เป็นแก่นสารเป็นประโยชน์ เป็นแนวคิด เป็นปรัชญา หลักการหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ได้รับจากเรื่องราวที่เรียบเรียงขึ้นอย่างเป็นระเบียบแบบแผนที่แฝงอยู่ในเนื้อหาเป็นการสะท้อนแง่มุมต่าง ๆ ในการมองโลกของผู้เขียนมาแสดงให้แก่ผู้อ่านโดยตรงและทางอ้อม (Bruke, 2012 : 17; Morrell, 2006 : 263-265; Bain, 2003 : 70; Burroway, 1991 : 295-299) ด้วยวิธีการใช้เนื้อเรื่องของวรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและให้ทำให้อ่านเกิดความคิดรวมนอกจากนี้สารัตถะยังทำหน้าที่ควบคุมองค์ประกอบอื่น ๆ ของเรื่องสั้น

ไม่ว่าจะเป็น ตัวละคร มุมมองการเล่าเรื่อง ข้อขัดแย้ง สถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งจุดประสงค์ของนักประพันธ์ (ยูวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา, 2544 : 153)

สรุปได้ว่า สาระสำคัญของเรื่อง หรือ “theme” คือเจตนาารมณ์หรือความคิดเห็นส่วนบุคคลของนักประพันธ์ที่ต้องการสะท้อนให้ผู้อ่านเกิดมโนทัศน์ (concept) ที่แฝงอยู่ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องที่ผู้อ่านสามารถสัมผัสได้ ซึ่งอาจตรงหรือไม่ตรงกับเจตนาารมณ์ของนักประพันธ์ ทั้งนี้สาระสำคัญในเรื่องเดียวกันสามารถปรากฏกับผู้อ่านแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ และวุฒิภาวะของแต่ละบุคคลที่ต่างกัน

รูปแบบของสาระสำคัญของเรื่องสั้น

เรื่องสั้นมีรูปแบบการนำเสนอสาระสำคัญของเรื่องไว้ 2 ลักษณะได้แก่

1. สาระสำคัญแบบปรากฏ

นักประพันธ์หลายท่านได้ระบุถึงสาระสำคัญของเรื่องที่ต้องการสื่อกับผู้อ่านไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรให้ปรากฏชัดเจนลงไปในงานของตน โดยมีลักษณะของภาษาในแบบต่าง ๆ เช่น เป็นคำพูดทั่ว ๆ ไปที่พูดออกมาตรง ๆ เป็นคำคม สุภาษิต คำพังเพย ผ่านการเล่าเรื่อง จากเหตุการณ์หรือจากการสนทนาของตัวละคร (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2543 : 108; Morrell, J. P., 2006 : 265–266; Pinault, 1992 : 22) ตัวอย่างเช่นเรื่อง “The Gift of the Magi” โดย โอลิเวีย เฮนรี่ (Olivia Henry, 1862–1910) เมื่อวิเคราะห์ดูแล้วพบว่ามีสาระสำคัญของเรื่องปรากฏอย่างชัดเจนอยู่ลักษณะด้วยกันนั้นคือ

1. ความเสียสละ

..“Suddenly she whirled from the window and stood before the glass. Her eyes were shining brilliantly, but her face had lost its color within twenty seconds. Rapidly she pulled down her hair and let it fall to its full length”... (Smith, 1916 : 287)

จากบทบรรยายนี้ทำให้เข้าใจถึงความรักที่สามารถสละได้ทุกอย่าง เส้นผมที่สวยงามซึ่งเป็นสิ่งที่เดลลา (Della) รักไม่น้อยกว่าสามี แต่เธอยินดีสละเพื่อไปชายนำเงินที่ได้ไปซื้อของขวัญให้สามี

2. ความรัก

...“ She had a habit of saying little silent prayer about the simplest everyday things, and now she whispered: "Please God, make him think I am still pretty”... (Smith, 1916 : 289)

บทบรรยายนี้แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ต่อความรู้สึกของจิม (Jim) ผู้เป็นสามี เดลล่า (Della) กังวลว่าสามีจะไม่รักเธอ เธอถึงกับอ้อนวอนพระเจ้าให้สามีหลงใหลในตัวเธอตลอดไป

2. สารัตถะแบบไม่ปรากฏ

นักประพันธ์หลายท่านไม่ได้ระบุสารัตถะของตนไว้ในเรื่องให้เป็นที่ปรากฏออกมาในรูปของลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน ผู้อ่านต้องอาศัยการประมวลผลจากเหตุการณ์ การกระทำ ลักษณะนิสัยและความรู้สึกนึกคิดของตัวละครในแต่ละช่วง (สุทัศน์ วงศ์กระบากถาวร, 2550 : 131) ตัวอย่างเช่นเรื่อง “Hills Like White Elephants” โดย เออร์เนสต์ เฮมิงเวย์ (Ernest Miller Hemingway, 1899–1961) เป็นเรื่องราวของคู่รักที่พูดคุยกันถึงเรื่องลูกที่ฝ่ายหญิงกำลังตั้งครรถ์ ทำให้ฝ่ายชายรู้สึกไม่ยินดีนักและไม่พร้อมที่จะมีลูกในขณะนี้และให้แฟนสาวไปทำแท้งแต่เธอได้ปฏิเสธ แฟนหญิงสาวรู้สึกเหมือนภาวะทั้งหลายต้องมาตกอยู่ที่เธอคนเดียว เมื่อพิจารณาตลอดทั้งเรื่องพบว่าสารัตถะของเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป หากยังไม่มีความพร้อมที่จะดูแลใครก็ไม่ควรปล่อยให้เกิดเรื่องเช่นนี้ ควรหาวิธีป้องกันตั้งแต่แรก

สรุปได้ว่า รูปแบบของสารัตถะแบ่งเป็น 2 คือ สารัตถะที่ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และสารัตถะที่ผู้อ่านต้องค้นหาจากเนื้อหาโดยภาพรวมด้วยตนเอง

ประเภทของสารัตถะของเรื่องสั้น

ตามที่นักวิชาการ เช่น สุทัศน์ วงศ์กระบากถาวร (2550 : 115–116); Morrell, J. P. (2006 : 263–280); Bain, 2003 : 74–75; และ Kennedy, X. Y., & Gioia, D. (1995 : 189–191) กล่าวถึงสารัตถะของเรื่องหรือสาระสำคัญอันเป็นแนวคิดในเรื่องสั้น สามารถสรุปและจำแนกออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แบ่งตามความสำคัญ

1.1 สารัตถะหลักของเรื่อง

สารัตถะหลักของเรื่องเรียกว่า “central theme” หรือ “major theme” เป็นแก่นเรื่องที่ทำหน้าที่คุมใจความที่ต้องการเสนอให้ผู้อ่านตลอดทั้งเรื่องจากนักประพันธ์ ไม่ว่าจะอ่านตอนใดตอนหนึ่งหรืออ่านจนจบก็สามารถตีความและเข้าใจสารัตถะของเรื่องนั้นได้โดยภาพรวมไปในแนวทางเดียวกัน (Pinault, 1992 : 23) เช่นเรื่อง “The Old Man and the Sea” โดย เออร์เนสต์ เฮมิงเวย์ (Ernest Miller Hemingway) เป็นเรื่องราวของชายชราชาวประมงผู้หนึ่ง เขาไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตา แม้จะออกหาปลาไม่ได้เป็นแรมเดือนเขาไม่เคยละความพยายาม แม้เขาจะกลับขึ้นฝั่งมือเปล่าครั้งแล้วครั้งเล่า เขากลับภูมิใจที่ตนได้ทำสุดความสามารถและทำดีที่สุดแล้ว ข้อคิดที่ได้ควรจะเป็นความเพียรพยายามทำในสิ่งที่ตนเองรัก แม้จะล้มเหลวก็ได้ชื่อว่าทำดีที่สุดแล้ว และมีความภาคภูมิใจที่ได้ลงมือ เหตุการณ์มีอยู่ว่า

...“I could just drift, he thought, and sleep and put a bight of line around my toe to wake me. But today is eighty-five days and I should fish the day well.”... (Hemingway, 1952 : 41)

ใจความตอนนี้ไม่ได้ระบุสารัตถะ (theme) ของเรื่องโดยตรง แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาตลอดทั้งเรื่องก็จะอาจสรุปได้ว่า เป็นการสื่อให้เห็นถึงความเพียรพยายามของมนุษย์ที่ควรก้าวต่อไปเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว

1.2 สารัตถะรองของเรื่อง

สารัตถะรองของเรื่อง เรียกว่า “minor theme” เป็นสารัตถะปลีกย่อยในเรื่องสั้นที่อาจปรากฏกับผู้อ่านได้ทุกช่วงของเรื่อง แม้กระทั่งชื่อเรื่องหรือตอนใดตอนหนึ่งสุดแล้วแต่ผู้อ่านแต่ละคนจะรับรู้ได้ ผู้อ่านแต่ละคนอาจเข้าใจหรือตีความสารัตถะของเรื่องในเหตุการณ์ช่วงนั้น ๆ ได้แตกต่างกันไป

ตัวอย่างเช่น “The Nightingale and the Rose” โดย ออสการ์ ไวลด์ (Oscar Wilde, 1854-1900) เป็นเรื่องราวของเด็กหนุ่มคนหนึ่งที่หลงรักเพื่อนที่เรียนมหาวิทยาลัยเดียวกันและหากุหลาบแดงเพื่อแลกกับการได้เต้นรำกับเธอตามที่เธอบอกไว้ แต่เขาเที่ยวตามหาเท่าไรก็พบแต่กุหลาบขาว ในบริเวณนั้นมีนกไนติงเกล (Nightingale) ตัวหนึ่งที่คอยสังเกต

หนุ่มคนนี้ตลอดเวลาจึงได้ช่วยเขาด้วยการบินชนหนามกุหลาบขาวดอกหนึ่ง แล้วปล่อยให้เลือดของตนไหลอาบกุหลาบจนกลายเป็นสีแดง เมื่อหนุ่มคนนี้มาพบจึงได้เดินไปด้วยความดีใจและนำไปให้หญิงที่ตนเองแอบชอบ แต่กลับได้รับการปฏิเสธและบอกเขาว่า มีเครื่องประดับที่เพื่อนอีกคนเอามาให้เหมาะกับชุดเธอมากกว่าดอกกุหลาบ เขาจึงโยนกุหลาบนั้นทิ้งแล้วกลับไปอ่านหนังสือ เมื่อพิจารณาดูเนื้อหาของเรื่องนี้ สารัตถะหลักควรเป็นเรื่องการเสียสละของนกไนติงเกล (Nightingale) แต่ยังมีสารัตถะรองซ่อนอยู่ด้วยเช่นกัน เช่น

...“Surely Love is a wonderful thing. It is more precious than emeralds, and dearer than fine opals. Pearls and pomegranates cannot buy it, nor is it set forth in the market-place.”...

...“What a silly thing Love is,” said the Student as he walked away. “It is not half as useful as Logic, for it does not prove anything,”...
(Maine, 1923 : 292, 296)

เหตุการณ์ตอนนี้อย่างที่ผู้อ่านสามารถสัมผัสได้ถึงเรื่องราวความรักที่หนุ่มคนหนึ่งหลงรักเพื่อนสาวชั่วขณะหนึ่ง แต่เมื่อถูกปฏิเสธเขาก็กลับไม่ได้ให้ความสำคัญอะไรกับเธออีก สารัตถะรองที่ได้ควรเป็นเรื่องของความรักแบบฉาบฉวยของวัยรุ่น ที่ไม่ได้ยึดติดอะไร เมื่อไม่สมปรารถนาก็ไม่ได้ใส่ใจและพร้อมที่จะหาสิ่งอื่นมาทดแทน และยังได้เห็นความคิดเชิงบวกของหนุ่มคนนี้ เมื่อถูกปฏิเสธแทนที่เขาจะเสียใจกลับทำให้เขาใช้โอกาสนี้ไปทำสิ่งอื่นที่มีประโยชน์สำหรับเขา

2. แบ่งตามคุณสมบัติ

สารัตถะของเรื่อง que แบ่งตามลักษณะคุณสมบัติมีอยู่ด้วยกันหลายแบบ ได้แก่

2.1 สารัตถะของเรื่องสั้นในด้านดี คือ เป็นข้อคิดแก่นสารที่ผู้อ่านได้รับในด้านส่งเสริมความดีงามให้กับมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น ทำให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ความเป็นมนุษย์ เพศสภาวะ เรียนรู้ที่จะเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากมนุษย์เองและหรือธรรมชาติ ที่ปรากฏออกมาในหลายลักษณะ เช่น ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความรักความสามัคคี ความกตัญญู ความจริงใจต่อกัน ความสงบสุขในชีวิต ความเข้าใจเรื่องการเกิดดับ สุขทุกข์ หรือการพลัดพราก ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอยู่จริงในชีวิตมนุษย์ทุกคน ตัวอย่างเช่นเรื่อง “The Old Man

and the Sea” โดย เฮอร์เนสต์ เฮมิงเวย์ (Ernest Miller Hemingway) การมองโลกในแง่ดีของชายชราชาวประมง ทำให้เขาออกเรือหาปลาอย่างมีความสุขแม้จะกลับขึ้นฝั่งแบบมือเปล่าทุกครั้ง และเขามองว่าแม้จะไม่ได้ปลาแต่เขาทำดีที่สุดแล้ว เขายังคงออกหาปลาต่อไป เรื่องนี้อาจสร้างแรงบันดาลใจและกำลังใจให้กับผู้อ่านหลาย ๆ ท่าน ในเรื่องความเพียรพยายามและอดทนที่จะก้าวไปอย่างไม่ย่อท้อ แม้จะพบเจอปัญหามากมายเพียงใด

2.2. สารัตถะของเรื่องสั้นในด้านลบ คือ เป็นข้อคิดหรือแก่นสารที่ชี้ให้เห็นถึงความโหดร้ายทารุณจากสงครามหรือภัยธรรมชาติ ความสูญเสีย ความอิจฉาริษยา ความเห็นแก่ตัว การทำลายล้าง การดำเนินชีวิตในทางทุจริต เล่ห์กลในการประกอบอาชีพ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านบางท่านเห็นประโยชน์ของสิ่งที่ไม่ดีและอาจนำเอาเลียนแบบ เช่น เกิดความเข้าใจผิดสร้างความแตกแยกหรือเกิดความเกลียดชังกับผู้ที่มิบุคคลิกอุปนิสัยเหมือนตัวละคร เป็นต้น อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับผู้อ่านด้วยว่าจะมีพฤติกรรมเลียนแบบและมีความสามารถในการแยกแยะระหว่างสิ่งดีกับสิ่งเลวได้หรือไม่ มีการยับยั้งชั่งใจได้มากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปนักประพันธ์ไม่มีเจตนาให้ผู้อ่านนำเอาด้านลบในเรื่องสั้นของตนไปใช้จริง โดยจะแสดงให้เห็นถึงผลดีผลเสียให้ผู้อ่านได้เห็นอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่นเรื่อง “Charles” โดย เซอร์ลีย์ แจ็คสัน (Shirley Jackson, 1916–1965) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับลอรี (Laurie) ที่เข้าโรงเรียนใหม่ ๆ มีพฤติกรรมไม่ดีในโรงเรียนกับครูและเพื่อนร่วมชั้น เมื่อพ่อแม่ถามถึงการไปโรงเรียนว่าเป็นอย่างไร กลับเล่าพฤติกรรมที่ไม่ดีของเพื่อนคนหนึ่งชื่อชาร์ลส์ (Charles) จนพ่อแม่เริ่มกังวลว่าลูกจะคบคนไม่ดี สุดท้ายก็ได้ทราบความจริงจากครูประจำชั้นว่า ไม่มีนักเรียนชื่อชาร์ลส์ (Charles) และนักเรียนที่มีพฤติกรรมแย่ ๆ นี้คือลูกของตนนั่นเอง เรื่องนี้อาจมีเด็กหัวหมอนำพฤติกรรมของลอรี (Laurie) ไปล้อเล่นกับพ่อแม่ตนเองก็เป็นได้

3. แบ่งตามลักษณะที่แสดงออก

สามารถแบ่งสารัตถะของเรื่องสั้นตามลักษณะที่แสดงออกได้ดังนี้

3.1 สารัตถะของเรื่องสั้นที่แสดงพฤติกรรม

เป็นการมุ่งเน้นแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของตัวละครดังกล่าวว่าเป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งในเรื่องให้ปรากฏอย่างชัดเจน เช่น ความเสียสละ ความกล้าหาญ ความมุ่งมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความเข้มแข็งและอ่อนแอ ความสุขโต้ง ความพ่ายแพ้ ความไร้เดียงสา เป็นต้น ผู้อ่านสามารถระบุได้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวดีหรือไม่ดี พฤติกรรมที่แสดงออกนั้นผู้อ่านรู้สึกและตัดสินใจได้ทันทีว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรที่จะนำมายึดถือปฏิบัติ (Quinn, 2006 : 417–418) เช่น

เรื่อง “A Worn Path” โดย ยูโดรา เวลตี้ (Eudora Welty, 1909–2001) ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเห็นภาพความมุ่งมั่นและกล้าหาญของยายผู้หนึ่ง ดังมีเรื่องย่อว่า คุณยายฟีนิกซ์ แจ็คสัน (Phoenix Jackson) ได้อาศัยอยู่ในชนบทมีเหตุจำเป็นต้องเดินทางเข้าไปในเมืองเพื่อไปซื้อยาให้หลานชายที่คลินิก ซึ่งเป็นช่วงวันคริสต์มาส ระหว่างทางยายต้องผ่านป่าเขา หนองน้ำ ทุ่งนา และสัตว์ต่าง ๆ นานา แต่ก็ไม่ได้ทำให้คุณยายกลัวแต่อย่างใด เหตุการณ์มีอยู่ว่า

...“Now and then there was a quivering in the thicket. Old Phoenix said, "Out of my way, all you foxes, owls, beetles, jack rabbits, coons and wild animals!. Keep out from under these feet, little bob-whites.... Keep the big wild hogs out of my path. Don't let none of those come running my direction. I got a long way." Under her small black-freckled hand her cane, limber as a buggy whip, would switch at the brush as if to rouse up any hiding things.”... (Welty, n.d.)

จากบทบรรยายนี้ ผู้อ่านจะเห็นภาพคุณยายต้องเจอกับสัตว์ป่าหลายชนิดระหว่างทาง แต่คุณยายก็ยังมุ่งหน้าต่อไป มือถือแส้ไว้พร้อมที่จะหวดไล่สัตว์ที่จะเข้ามาทำร้าย และจากนั้นจะเห็นถึงความพยายามและไม่ย่อท้อของยายที่จะไปต่อข้างหน้า เหตุการณ์มีอยู่ว่า

"Away back yonder, sir, behind the ridge. You can't even see it from here."

"On your way home?"

"No sir, I going to town."

"Why, that's too far! That's as far as I walk when I come out myself, and I get something for my trouble." He patted the stuffed bag he carried, and there hung down a little closed claw. It was one of the bob-whites, with its beak hooked bitterly to show it was dead. "Now you go on home, Granny!"

"I bound to go to town, mister," said Phoenix. "The time come around."

He gave another laugh, filling the whole landscape. "I know you old colored people! Wouldn't miss going to town to see Santa Claus!"
(Welty, n.d.)

คุณยายจึงมุ่งหน้าต่อไป ในระหว่างทางมีคนให้คุณยายหยุดเดินกลับเพราะยังต้องไปอีกไกล แต่คุณยายก็มุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงแม้จะมีคนพูดอย่างไรก็ตาม

เรื่องนี้เป็นสารัตถะที่แสดงพฤติกรรมในด้านความมุ่งมั่นและความกล้าหาญของคุณยายโดยมีแรงขับคือหลานที่ไม่สบาย หากไปเอายาไม่ทันเวลาอาจทำให้หลานเสียชีวิตได้

3.2 สารัตถะของเรื่องที่แสดงอารมณ์

เป็นการเน้นให้เห็นถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครที่แสดงออกทางการกระทำ คำพูด เช่น อารมณ์รัก อารมณ์เหงา อารมณ์โกรธ ความเกลียด อารมณ์แค้น อารมณ์กลัว ความลึกลับ ความอิจฉาริษยา ความหวาดระแวง ความหึงหวง ความทุกข์ทรมาน หรือสภาวะจำยอม เป็นต้น ซึ่งผู้อ่านสามารถสัมผัสได้อย่างชัดเจน เช่น เรื่อง “The Lady with the Dog” (Chekhov, 1917 : 3–28). โดย อันตอน ปฟโลวิช เชคอฟ (Anton Pavlovich Chyehkov, 1860–1904) เป็นเรื่องของพนักงานธนาคารชายผู้หนึ่งชื่อว่าดมิทรี (Dmitri) ทำงานอยู่ที่กรุงมอสโก (Moscow) แต่งงานและมีลูกชายและลูกสาวอย่างละคน เขารู้สึกว่าไม่มีความสุขในชีวิตการแต่งงานเท่าไร และคิดว่าผู้หญิงต้องมีสถานะต่ำกว่าชาย วันหนึ่งเขาได้ไปพักผ่อนและได้พบกับหญิงสาวชื่อแอนนา (Anna) ที่กำลังเดินเล่นบนชายหาดกับสุนัข ซึ่งเธอได้จากครอบครัวมาพักผ่อนเช่นกัน และเธออยู่ไม่ไกลจากเมืองนี้มากนัก เขาจึงหาทางรู้จักกับเธอ เมื่อได้พูดคุยและเริ่มสนิทกันจึงพากันไปเดินเล่น ดำน้ำและดูละครร่วมกัน ในที่สุดเขาก็ตกหลุมรักแอนนา ผู้บรรยายได้บรรยายถึงสถานการณ์ตอนนี้ เหตุการณ์มีอยู่ว่า

...“he looked round in dread of some one's seeing them, the heat, the smell of the sea, and the continual passing to and fro before him of idle, well-dressed, well-fed people, made a new man of him; he told Anna Sergeyevna how beautiful she was, how fascinating. He was

impatiently passionate, he would not move a step away from her, while she was often pensive and continually urged him to confess that he did not respect her, did not love her in the least, and thought of her as nothing but a common woman.”... (Chekhov, 1917 : 13)

จากข้อความจะเห็นได้ว่าดมิทรี (Dmitri) เกิดความรู้สึกที่หลงรักในตัวของแอนนา (Anna) ช่างพรรณนาหาที่สุดไม่ได้เลย

เมื่อสิ้นสุดเวลาพักผ่อนทั้งสองต่างกลับไปทำงาน ส่วนดมิทรี (Dmitri) ได้แต่คิดถึงแอนนา (Anna) และได้แอบไปหาเธอที่บ้านด้วยการไปขอที่อยู่กับโรงแรมที่เธอเคยไปพักครานั้น แต่ก็ไม่กล้าเข้าไปหาเธอในบ้านเพราะคิดว่าแอนนาคงลืมเขาไปแล้ว เขาพยายามตามหาเธอตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เคยเที่ยวด้วยกัน ในที่สุดเขาก็ได้เจอเธอที่โรงละคร เมื่อสบโอกาสจึงเข้าไปทักแต่เธอกลับตกใจและวิ่งออกไป เขาจึงตามไปและบอกกับแอนนา (Anna) ว่าคิดถึงเธอมาก เธอเองก็คิดถึงเขาตลอดเวลาเช่นกัน แล้วเธอก็ขอให้เขากลับไปก่อนโดยสัญญาว่าจะไปหาที่มอสโก แล้วเธอได้ไปหาเขาจริง ๆ โดยหลอกสามีว่าจะไปหาหมอ ส่วนดมิทรี (Dmitri) ได้บอกกับตัวเองว่านี่คือรักแท้ที่เขาพบแล้ว แต่ก็กังวลอยู่ว่าจะทำอย่างไรต่อไปเพราะตนมีครอบครัวอยู่แล้วด้วยเช่นกัน มีแต่ความอัดอั้นใจที่ไม่อาจจะบอกรับฟังเหตุการณ์ดังนี้

...“He was tormented by an intense desire to confide his memories to someone. But in his home it was impossible to talk of his love, and he had no one outside; he could not talk to his tenants nor to any one at the bank. And what had he to talk of? Had he been in love, then? Had there been anything beautiful, poetical, or edifying or simply interesting in his relations with Anna Sergeyevna?”... (Chekhov, 1917 : 17)

หลักจากนั้นทั้งคู่คิดหาวิธีการที่จะได้อยู่ด้วยกัน นักประพันธ์ได้หยุดเรื่องราวไว้เพียงแค่นั้น ไม่มีสารัตถะหรือจุดจบ (resolution) ของเรื่องให้ผู้อ่านเลย

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเหตุการณ์ตามเนื้อเรื่องโดยละเอียดจะเห็นภาพสะท้อนในการใช้ชีวิตของผู้ที่พยายามหาจุดลงตัว ด้วยการสนองความต้องการที่ไม่มีวันสิ้นสุด และมีสภาพเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ย่อมเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากที่ต้องการตอบสนองอารมณ์ชั่วขณะที่ขาดการยั้งคิดและไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียที่จะตามมาทั้งต่อตัวเองและคนรอบข้าง และอาจส่งผลถึงขั้นทำลายสิ่งที่มีซึ่งดีอยู่แล้ว ดังนั้นภาพการใช้ชีวิตในลักษณะนี้สามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวันเป็นเรื่องปกติและมีจุดลงเอยทั้งในด้านบวกและด้านลบ นักประพันธ์ไม่ต้องการเป็นผู้พิพากษาชี้ขาดว่ามีความเหมาะสมหรือไม่แต่ประการใด จึงได้ทิ้งไว้ให้ผู้อ่านได้วิเคราะห์สถานการณ์ถึงผลดีผลเสียและหาสาระตะลึงของเรื่องนี้ว่าควรจบลงอย่างไร การทิ้งข้อค้นหาให้ผู้อ่านเช่นนี้ ยังทำให้ผู้อ่านเกิดข้อคิดบางอย่างในการใช้ชีวิตที่เกิดมาบนโลกนี้ที่ไม่มีคำว่า “สมบูรณ์แบบ” ให้กับตนเองได้

3.3 สาระตะลึงของเรื่องสั้นที่แสดงสภาพและเหตุการณ์

เป็นการเน้นให้เห็นถึงสภาพของตัวละครในสังคม เช่น ฐานะทางสังคม ความเป็นอยู่ ชนชั้นและวรรณะ ความเชื่อ และให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าส่งผลต่อสภาพของตัวละครอย่างไร เช่น สงคราม ภัยธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม เป็นต้น เช่นเรื่อง “The Garden Party” โดย แคทเธอริน มานส์ฟิลด์ (Katherine Mansfield, 1888–1923) เนื้อเรื่องกล่าวถึงลอรา (Laura) สาววัยรุ่นที่เกิดมาในตระกูลที่มีฐานะ เธอถูกเลี้ยงมาให้มีกริยามารยาท การใช้ชีวิตและการใช้ภาษาในแบบผู้ดี และทั้งแม่เธอยังไม่ให้ไปสมาคมกับคนที่มีชนชั้นต่ำกว่าโดยไม่จำเป็น วันหนึ่งเธอได้รับมอบหมายให้เป็นคนคุมงานเพื่อจัดงานเลี้ยงที่บ้าน เธอได้เจอกับคนงานที่มาจากเต็นท์ เมื่อได้พูดคุยกันทำให้เธอได้เห็นชีวิตอีกมุมหนึ่งซึ่งต่างจากที่เคยได้ยินได้ฟังมา เธอสัมผัสได้ถึงความเป็นมิตรและไม่ถือตัว แต่เธอต่างหากที่มีกริยาอันบ่งบอกถึงช่องว่างทางสังคม ทำให้เธอเริ่มเป็นตัวของตัวเอง ยิ่งไปกว่านั้นเธอมีโอกาสได้ไปคารวะศพของเพื่อนบ้านคนหนึ่ง ทำให้เธอเริ่มเข้าใจความหมายของชีวิต มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น และยังค้นพบว่าทุกคนบนโลกนี้มีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน ไม่ควรมาแบ่งแยกเช่นนี้ ดังเหตุการณ์ เช่น

...“When the Sheridans were little they were forbidden to set foot there because of the revolting language and of what they might catch. But since they were grown up, Laura and Laurie on their prowls sometimes walked through”... (Mansfield, 1922 : 72).

ฉากนี้ผู้อ่านสัมผัสได้ถึง ครอบครัวเซอร์รีแดน (The Sheridans) ที่ไม่ให้ไปสมาคมกับชนชั้นล่างเพราะกลัวว่าลูกสาวลอรา (Laura) และลูกชายลอรี (Laurie) จะรับเอาภาษาที่ไม่ได้มาตรฐานจากชนชั้นล่าง

... "Good morning," she said, copying her mother's voice. But that sounded so fearfully affected that she was ashamed, and stammered like a little girl, "Oh come—is it about the marquee?... (Mansfield, 1922 : 60).

ฉากนี้ก็เช่นกันลอรา (Laura) พยายามเลียนแบบการพูดจาแบบผู้ดีให้เหมือนกับแม่ของเธอ แต่ดูเหมือนว่าเธอยังคงประหม่า เขินอายด้วยความเป็นตัวเด็ก

... "But all the same you had to cry, something to him. Laura gave a loud childish sob. "Forgive my hat," she said. (Mansfield, 1922 : 80–81).

ฉากนี้จะสัมผัสได้ถึงความรู้สึกผิดที่ลอรา (Laura) นำอาหารมาให้ญาติผู้เสียชีวิตและเข้าไปคารพศพ เธอรู้สึกผิดที่แต่งตัวแบบผู้ดีซึ่งไม่ถูกกาลเทศะและใส่หมวก เธอจึงคิดว่าไม่มีคำอื่นใดที่จะเหมาะสมไปกว่าขอขมาศพด้วยประโยคที่ว่า "Forgive my hat"

3.4 สารัตถะของเรื่องสั้นที่แสดงทัศนะ

เป็นการเสนอความคิดเห็นบางอย่างผ่านเรื่องราวไปยังผู้อ่านให้เกิดทัศนคติในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ความดีงาม มโนธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต หลักธรรมาภิบาล พันธนาการ เสรีภาพ ค่านิยม อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และ เพศสภาพ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่นเรื่อง "Young Goodman Brown" โดย แนธแนียล ฮอว์ธอร์น (Nathaniel Hawthorne, 1804–1864) เป็นเรื่องราวของชายหนุ่มที่ชื่อว่า "Young Goodman Brown" (Frakes and Traschen, 1969 : 252–261) เย็นวันหนึ่งเขากล่าวลาภรรยาเพื่อออกไปทำธุระในป่า ซึ่งภรรยาไม่ยอมให้ไปเพราะเธอรู้สึกไม่สบายใจ เมื่อเขาออกไปโดยไม่บอกถึงสาเหตุ ระหว่างทางที่เขาเดินไปก็พบเจอกับสิ่งชั่วร้ายที่พยายามจะมาโน้มน้าวเขา เขาถูกคนที่มาร่วมพิธีในป่าโน้มน้าวด้วยวิธีต่าง ๆ แต่ก็ไม่ได้ผลเพราะเขาจงรักภักดีต่อพระเจ้าเพียง

พระองค์เดียวเท่านั้น จนกระทั่งเขาได้ยินเสียงกรีดร้องซึ่งจำได้ว่าเป็นเสียงภรรยาตน เมื่อเขามองไปรอบ ๆ ในพิธีได้พบกับคนที่คุ้นหน้าหลายคนรวมทั้งภรรยาตนด้วยกำลังทำพิธีอยู่ที่แท่นบูชา ทันใดนั้นมีพระรูปหนึ่งดึงมือเขาเพื่อไปร่วมพิธีด้วย เขาตะโกนบอกภรรยาให้ยึดมั่นในพระเจ้าเท่านั้น แต่ไม่รู้ว่าภรรยาเขาได้ทำหรือไม่ จากนั้นเขาสะดุ้งตื่นพบว่าตนนอนอยู่ใต้ต้นไม้คนเดียว ไม่รู้ว่าสิ่งที่เขาพบเห็นนั้นเป็นความจริงหรือแค่ฝันไป รุ่งเช้าเขาเดินกลับบ้านมองไปรอบ ๆ เห็นทุกคนใช้ชีวิตแบบปกติ แต่พฤติกรรมของเขากลับเปลี่ยนไป เขาตั้งข้อรังเกียจกับทุกคนไม่ว่าแม้กระทั่งภรรยาของเขา เขาปลีกตัวออกไม่สมาคมกับใคร แม้ว่าจะสุดท้ายแห่งชีวิตเขาสิ้นชีวิตอย่างโดดเดี่ยวในความมืด เพราะไม่มีใครเปลี่ยนความคิดเขาได้

เมื่อพิจารณาดูเรื่องราวพบว่ามีสารัตถะหรือแก่นเรื่องให้ผู้อ่านตีความได้หลายประเด็นแต่สารัตถะหลักควรเป็นเรื่องของความดีงาม มโนธรรมและพันธนาการที่เกิดขึ้นกับตัวละคร

“Goodman Brown” มีวิถีชีวิตไม่แตกต่างกับมนุษย์สามัญชนทั่วไป มีดีและชั่ว มีโลกมีเกรง มีหลง มีครอบครัว มีความเชื่อในศาสนาและเชื่อในตนเอง แต่ท้ายสุดแล้วเขาได้สูญเสียความเป็นมนุษย์ด้วยการพันธนาการตัวเองให้จมอยู่ในความคิดด้านมืด โดยการไม่ยอมรับความแตกต่างของมนุษย์ที่มีทั้งดีและชั่ว จนผลักดันตัวเองออกจากสังคมอยู่อย่างเดียวตายจนวาระสุดท้ายของชีวิต นอกจากนี้ทัศนคติของตัวละครในเรื่องมีความเป็นอัตตาที่สูงมาก มีการยึดติดกับความรูสึกนึกคิดของตนเองและไม่เปิดใจยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เขาเพียงเข้าไปในป่าและพบเจอเรื่องราวที่ขัดกับความรูสึกตัวเองทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้พิสูจน์ความจริงว่าสิ่งที่พบเจอนั้นเป็นเรื่องจริงหรือแค่ฝันไปเท่านั้น เขากลับมองทุกคนว่าเป็นผู้ไม่น่าคบ และการยึดติดอยู่กับความคิดเช่นนี้ เขาจึงต้องสูญเสียสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตและความมีชีวิตชีวาไปอย่างไร้ค่าและช่างน่าเสียดายแทน

สรุปได้ว่า สารัตถะสามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) แบ่งตามความสำคัญ ประกอบด้วย สารัตถะหลักและสารัตถะรองของเรื่อง 2) แบ่งตามคุณสมบัติ ประกอบด้วย สารัตถะด้านดีและด้านลบ สารัตถะแสดงพฤติกรรม แสดงอารมณ์ แสดงสภาพและเหตุการณ์ และสารัตถะแสดงทัศนะ

การวิเคราะห์และวิจารณ์สารัตถะของเรื่องสั้น

เรื่องสั้นที่มีความสมบูรณ์จะมีสารัตถะหรือแก่นเรื่อง (theme) ให้กับผู้อ่านเสมอ สารัตถะจากผู้อ่านที่สัมผัสได้ต้องมีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ บทบาท พฤติกรรมและ

อุปนิสัยของตัวละครได้อย่างเหมาะสม (Kennedy, & Gioia, (1995 : 190) การสื่อแก่นเรื่องให้ถึงตัวผู้อ่านได้นั้น นักประพันธ์จะต้องนำเสนอเรื่องราวที่ราวอารมณ์และสอดแทรกสาร์ตอะอยู่ในเหตุการณ์สำคัญในแต่ละช่วงผ่านทางพฤติกรรม คำพูด ความคิด ของตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านคิดถึงได้ ในขณะที่มีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์ที่กำลังดำเนินไปและจะยิ่งทำให้ผู้อ่านมีความใคร่รู้ เมื่อนักประพันธ์มีความแยบยลในการสอดแทรกสาร์ตอะทั้งหลักและรองในเรื่องของตนเพื่อให้ผู้อ่านได้ลุ้นและได้ทบทวนเรื่องราวในแต่ละช่วงประมวลออกมาเป็นสาร์ตอะของเรื่อง และหากจำเป็นต้องเฉลยควรเฉลยแบบอ้อม ๆ เพื่อสร้างความท้าทายและเกิดความน่าสนใจกับผู้อ่านมากขึ้น แต่หากจำเป็นต้องเฉลยแบบตรง ๆ ก็ควรเป็นเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ยากแก่การเข้าใจหรือเป็นสิ่งที่นักประพันธ์เจตนาสื่อสาร (สุทัศน์ วงศ์กระบาก-ถาวร, 2550 : 157-158, 172; กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2543 : 107-108; Barnet, Burto, & Cain, 2008 : 202; Bain, 2003 : 71 Burroway, 1991 : 302-306)

ตัวอย่างเรื่อง “The Necklace” โดย กียี เดอ โมปัสซังต์ (Guy de Maupassant, 1850-1893) เรื่องราวโดยสรุป ดังนี้ คุณนาย Mathilde Loisel เกิดมาในชนชั้นล่างและอยากมีฐานะทางสังคมเท่ากับผู้ดีทั้งหลาย ได้แต่งงานกับเสมียนคนหนึ่งที่มีฐานะไม่ค่อยดีเช่นกัน แต่เขาเป็นคนขยันทำงาน วันหนึ่งพวกเขาได้รับเชิญให้ไปร่วมงานสังสรรค์ สามเาเอาเงินที่สะสมให้ภรรยาหาซื้อชุดสวย ๆ ใส่ และเธอได้ไปยืมสร้อยเพชรจากเพื่อนแต่ทำหายในงาน ทั้งคู่ต้องหากู้ยืมเงินและขายทรัพย์สินเท่าที่มีเพื่อซื้อสร้อยเพชรเส้นใหม่ให้เพื่อนด้วยราคาสูงถึง 40,000 ฟรังก์ สิบปีผ่านไป มีอยู่วันหนึ่งเธอเดินไปพบเพื่อนที่เคยยืมสร้อยเพชรโดยบังเอิญซึ่งเขาจำเธอแทบไม่ได้เพราะดูโทรมมาก เธอจึงทักทายและเล่าความหลังถึงเหตุที่ต้องอยู่แบบลำบากเพราะต้องหาเงินซื้อสร้อยเพชรคืน เพื่อนของเธอรู้สึกตกใจและบอกว่าสร้อยอันนั้นเป็นของปลอมมีราคาแค่ 500 ฟรังก์ เท่านั้น สาร์ตอะที่ได้จากเรื่องนี้อาจเกิดขึ้นกับผู้อ่านได้หลายลักษณะ เช่น

1. ความมั่งคั่ง ไม่ว่าจะยุคสมัยใดความสุขสบายของมนุษย์นั้นจะใช้ทรัพย์สินเงินทองและวัตถุเป็นตัวชี้วัดเสมอ คนที่เกิดมามีต้นทุนเดิมในชีวิตดี จะใช้ชีวิตได้สะดวกสบายกว่าคนที่ไม่มีต้นทุนอะไรเลย คนที่ไม่มีต้นทุนจึงต้องพยายามแสวงหาทรัพย์สินมาด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างยากลำบาก เหตุการณ์มีอยู่ว่า

..“ She was one of those pretty and charming girls, born by a blunder of destiny in a family of employees. She had no dowry, no

expectations, no means of being known, understood, loved, married by a man rich and distinguished.”...

...“She had a rich friend, a former schoolmate at the convent, whom she no longer wanted to visit because she suffered so much when she came home.”... (Smith, 1916 : 230, 231)

จากข้อความนี้ ผู้อ่านจะเห็นบทบาทของตัวละครในเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงความฝันที่อยากจะมีฐานะที่เท่าเทียมกับผู้อื่น ทำให้เธอรูสึกอายที่จะไปพบปะผู้คนที่มีฐานะดีกว่า

...“All at once she discovered, in a box of black satin, a superb necklace of diamonds, and her heart began to beat with boundless desire. Her hands trembled in taking it up. She fastened it round her throat, on her high dress, and remained in ecstasy before herself.”... (Smith, 1916 : 234)

จากข้อความนี้ จะเห็นชัดขึ้นถึงความใฝ่ฝันของมนุษย์ที่จะแสวงหาทรัพย์สินเพื่อยกระดับฐานะทางสังคมให้กับตนเอง

2. เพศสภาพสตรี สารัตถะด้านสถานภาพทางเพศของสตรี เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ได้จากเรื่องนี้ ดังข้อความนี้ว่า

“She had no dowry, no expectations, no means of being known, understood, loved, married by a man rich and distinguished; and she let them make a match for her with a little clerk in the Department of Education.”... (Smith, 1916 : 230)

ตัวละครหลักต้องยอมรับกับเงื่อนไขทางสภาพความเป็นสตรีในสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น เธอไม่สามารถกำหนดชะตาชีวิตของเธอเองได้เลย ทุกอย่างขึ้นอยู่กับครอบครัว ไม่มีสิทธิ์มีเสียงอะไรแม้แต่ภายในครอบครัว ต้องยอมแต่งกับเสมียนธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้น

...“ She was the prettiest woman present, elegant, graceful, smiling, and quite above herself with happiness. All the men stared at her, inquired her name, and asked to be introduced to her.

She danced madly, ecstatically, drunk with pleasure, with no thought for anything, in the triumph of her beauty, in the pride of her success, in a cloud of happiness made up of this universal homage and admiration, of the desires she had aroused, of the completeness of a victory so dear to her feminine heart.”... (Smith, 1916 : 234–235)

จากข้อความนี้ ช่วยสนับสนุนถึงเพศสภาพของสตรี ในขณะที่เธอได้เข้าไปในงานเลี้ยง ทุกสายตาที่จดจ้องมายังเธอ เกิดความสนใจที่จะได้เข้ามาทักทายและร่วมเต้นรำด้วย แม้เธอจะไม่คิดอะไรแต่ก็รับรู้ได้ถึง การยอมรับจากผู้อื่น (ชนชั้นสูง) โดยการยกระดับเพศสภาพของเธอ ด้วยการประดับตกแต่งกายที่งดงาม

3. วัตถุประสงค์และการยกย่องเชิดชู สารัตถะที่ได้จากเรื่องนี้อีกประการหนึ่งนั้นคือ วัตถุประสงค์และการได้รับยกย่องชูเกียรติจากผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการพื้นฐานอีกระดับหนึ่งของมนุษย์ในสังคม ที่นอกเหนือจากปัจจัยสี่ ตัวละครไม่กล้าเผชิญหน้ากับสังคมอย่างตรงไปตรงมา ดังข้อความนี้ว่า

...“ Nothing. Only I haven't a dress and so I can't go to this party. Give your invitation to some friend of yours whose wife will be turned out better than I shall.”... (Smith, 1916 : 232)

จะเห็นได้ว่า เธอปฏิเสธที่จะไปร่วมงานปาร์ตี้ในที่แรก เพราะเธอไม่มีชุดที่เหมาะสมกับงาน ตัวละครรู้สึกขาดความมั่นใจ และหากจะไปร่วมงานนี้เธอจะต้องดูดี และความต้องการหาสร้อยคอให้เข้ากับชุด ซึ่งเป็นการแสดงถึงการยอมรับในวัฒนธรรมของคนยุคนั้นที่วัดคุณค่าของคนจากภาพลักษณ์ที่ปรากฏ ซึ่งต้องให้ดูดีสวมใส่วัตภูมิค่า เหตุนี้จึงทำให้มนุษย์พยายามทำทุกวิถีทางในการได้ครอบครองวัตภูเหล่านั้นเพื่อให้เกิดการยอมรับจากสังคมไม่ว่าจะต้องแลกมาด้วยสิ่งใดก็ตาม

... “I brought you another one just like it. And for the last ten years we have been paying for it. You realise it wasn't easy for us; we had no money. . . . Well, it's paid for at last, and I'm glad indeed.”... (Smith, 1916 : 240)

จากข้อความนี้ยืนยันถึงความอับอายที่มีต่อเพื่อนที่ทำสร้อยคอหาย และไม่กล้าเล่าความจริงให้ฟัง อาจด้วยกลัวว่าเพื่อนจะดูค่าและสบประมาทเธอก็เป็นได้ และเป็นความรู้สึกที่ดีกว่าถ้าจะไม่บอกความจริง แล้วหาทางซื้อชุดใช้สร้อยคอเส้นใหม่ให้

4. ความทุกข์ยาก สวรรค์ด้านความทุกข์ยากก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้อ่านสัมผัสได้จากเรื่องนี้ ชีวิตมนุษย์นั้นไม่มีความแน่นอน มีสุขและทุกข์คละเคล้ากันไป บางคนชีวิตมีแต่ความเพียบพร้อมสะดวกสบายในทุกเรื่องไม่ต้องใช้ความเพียรพยายามใด ๆ แต่ยังมีชีวิตอีกมากมายแม้จะมีความพยายามเท่าไรก็หาความสุขในชีวิตยาก มีหน้าซ้ำบางชีวิตยิ่งพากเพียรเท่าไรดูเหมือนว่ายิ่งตกต่ำมากขึ้นเท่านั้น ในเรื่องนี้ก็เช่นกัน ตัวละครมีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพ แต่เหมือนโชคชะตาจะไม่เข้าข้าง ชีวิตกลับเต็มไปด้วยอุปสรรค ไม่สามารถก้าวพ้นความทุกข์ยากได้แม้วันเวลาจะล่วงผ่านพ้นไปนานนับสิบปี เหตุการณ์มีอยู่ว่า

... “ She suffered endlessly, feeling herself born for every delicacy and luxury. She suffered from the poorness of her house, from its mean walls, worn chairs, and ugly curtains. All these things, of which other

women of her class would not even have been aware, tormented and insulted her.”... (Smith, 1916 : 231)

ตัวละครอยากจะมีชีวิตดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่จึงขยันทำงานมากกว่าปกติ แต่ก็รู้สึกท้อใจเมื่อทุกอย่างไม่ได้ดีขึ้นเลย

...“She came to know the drudgery of housework, the odious labors of the kitchen. She washed the dishes, staining her rosy nails on the greasy pots and the bottoms of the saucepans. She washed the dirty linen, the shirts and the dishcloths, which she hung to dry on a line; she carried the garbage down to the street every morning, and carried up the water, stopping at each landing to rest.

And, dressed like a woman of the people, she went to the fruiterer's, the grocer's, the butcher's, her basket on her arm, bargaining, abusing, defending sou by sou her miserable money”... (Smith, 1916 : 238)

เธอยังคงต้องมีชีวิตอยู่อย่างแร้นแค้นมีแต่ความวิตกกังวล ทำงานทุกอย่างที่ดูเหมือนว่าไม่มีวันจบสิ้น ทำให้เธอค่อย ๆ กลายเป็นคนก้าวร้าวและหยาบคายมากขึ้น จนทำให้เธอรู้สึกสิ้นหวังในชีวิต

และอีกตัวอย่างจากเรื่อง “The Story of an Hour” โดย เคท โชแปง (Kate Chopin, 1850–1904) เป็นเรื่องราวของการต้องแจ้งข่าวอุบัติเหตุการเสียชีวิตของผู้เป็นสามีแก่คุณนายมอลลาร์ด (Mallard) ที่กำลังเป็นโรคหัวใจ ทุกคนพยายามหาวิธีที่ละมุนละม่อมและระมัดระวังเป็นพิเศษในการแจ้งข่าวครั้งนี้ แต่เมื่อเธอได้ทราบเรื่องก็ถึงกับร้องไห้โฮออกมาเช่นเดียวกับลูกหลานคนอื่น และหลบไปเก็บตัวในห้องคนเดียว เธอหวนคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิตและปลอบใจตัวเอง จนในที่สุดก็เข้าใจชีวิต รู้สึกเบาใจและเป็นอิสระ พร้อมที่จะก้าวต่อไป จากนั้นน้องสาวของเธอก็มาเคาะเรียกด้วยความเป็นห่วง เมื่อเปิดประตูออกมาพบว่าพี่สาวตนไม่เป็นไร จึงได้เดินลงไปด้วยกันที่ชั้นล่างของบ้าน ทันใดนั้นประตูหน้าบ้านก็เปิดออกพร้อมกับชายหนุ่มที่มีร่างกายมอมแมมจากการเดินทาง เขาก็คือสามีของคุณนายนั่นเอง โชคดีที่เขา

ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเขารู้สึกประหลาดใจกับเสียงกรี๊ดร้องด้วยความตกใจของภรรยาตน เมื่อแพทย์มาถึงพบว่าเธอหัวใจวายจากอาการดีใจเกินไป

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีการตีความที่นำเสนอใจอยู่หลายประเด็นด้วยกัน ดังนี้

1. การสื่อสาร บุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก จำเป็นต้องใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมและถูกต้อง การสื่อสารที่ผิดพลาดย่อมส่งผลในทางลบอย่างร้ายแรงกับผู้รับสารได้ ในเรื่องนี้ญาติพี่น้องของตัวละครพยายามหาวิธีการที่เหมาะสมในการแจ้งข่าวการเสียชีวิตของสามี ทำให้คุณนายทำใจยอมรับกับความจริงได้ อย่างไรก็ตามการรับข้อมูลข่าวสารของญาติควรตรวจสอบแหล่งข่าวและรอดูความชัดเจนสักระยะ ไม่ควรด่วนสรุปเหตุการณ์เร็วจนเกินไป เหตุการณ์เช่นนี้มักเกิดขึ้นเป็นประจำในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นเราควรมีสติและรอบคอบในการเสพข่าวสารด้วยการคัดกรองข้อมูลให้ดีเสียก่อน

2. ข้อคิดชีวิตด้านความตาย สิ่งมีชีวิตทุกผู้ทุกนามตกอยู่ในวงจรเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป มนุษย์จำต้องฝึกจิตให้สามารถยอมรับได้กับวัฏจักรชีวิตนี้ หากเข้าใจและรับได้จะทำให้เราอยู่ในบนโลกนี้อย่างมีความสุข คุณนายมอลลาร์ดเมื่อทราบข่าวครั้งแรก แม้จะเศร้าโศกจากการต้องพลัดพรากจากคนรัก แต่ท้ายสุดเธอก็เข้าใจความหมายของชีวิตและพร้อมจะก้าวต่อไป

บทสรุป

สารัตถะหรือข้อคิดจากเรื่อง (Theme) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับเรื่องสั้นโดยการทิ้งแนวคิด แก่นเรื่องที่จะพึงได้จากเรื่องสั้นดังกล่าว นักประพันธ์อาจจะบ่งชี้ชัดเจนหรือให้ผู้อ่านสัมผัสได้เองจากการพิจารณาเนื้อเรื่องโดยรวม เรื่องสั้นแต่ละเรื่องมักจะมีสารัตถะอยู่หลายประเด็น ผู้อ่านแต่ละคนอาจรับรู้และเข้าใจได้แตกต่างกันไป โดยทั่วไปจะมีสารัตถะหลักที่คุมใจความตลอดทั้งเรื่องและสารัตถะรองที่แฝงอยู่ในช่วงใดช่วงหนึ่งของเรื่อง เป็นสิ่งที่นักประพันธ์ต่างล้วนต้องการให้ผู้อ่านเกิดข้อคิดและนำไปประยุกต์ใช้ในทางที่สร้างสรรค์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

แบบทดสอบท้ายบทที่ 9

สาระัตถะของเรื่องสั้น

คำชี้แจง : จงตอบคำถามต่อไปนี้และอธิบายให้เข้าใจความพอสังเขป

1. ศึกษาวิเคราะห์และวิจารณ์สาระัตถะของเรื่อง “The Signal Man” โดย ชาร์ลส์ ดิกเกนส์ (Charles Dickens, 1812–1870) ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร
2. ศึกษาวิเคราะห์และวิจารณ์สาระัตถะของเรื่อง “The Happy Prince” โดย ออสการ์ ไวลด์ (Oscar Wilde, 1854–1900) ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร
3. ศึกษาวิเคราะห์และวิจารณ์สาระัตถะของเรื่อง “The Blind Men and the Elephant” โดย เจมส์ บอลด์วิน (James Baldwin, 1841–1925) ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร
4. ศึกษาวิเคราะห์และวิจารณ์สาระัตถะของเรื่อง “The Yellow Wall paper” โดย ชาร์ลลอตต์ เพอร์กินส์ กิลแมน (Charlotte Perkins Gilman, 1860–1935) ว่าเป็นอย่างไร
5. ศึกษาวิเคราะห์และวิจารณ์สาระัตถะของเรื่อง “The King and His Hawk” โดย เจมส์ บอลด์วิน (James Baldwin, 1841–1925) ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร